

RUSYA FEDERASYONU ÜLKE RAPORU (2023)

MOSKOVA
BÜYÜKELÇİLİĞİ
TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

İÇİNDEKİLER

A) GENEL EKONOMİK GÖRÜNÜM.....	2
B) MAL TİCARETİ	3
C) HİZMET TİCARETİ VE YATIRIMLAR.....	4
C.1) Müteahhitlik Hizmetleri.....	4
C.2) Turizm	4
C.3) Sağlık Turizmi.....	5
C.4) Yatırımlar	5
D) LOJİSTİK VE GÜMRÜK İŞLEMLERİ	6
D.1) Lojistik.....	6
D.2) Limanlar	6
D.3) Gümrük İşlemleri	6
D.3.1) Gümrük Vergileri.....	7
D.3.2) Referans Fiyat Uygulaması	7
D.3.3) Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi (GSP).....	7
D.3.4) Katma Değer Vergisi (KDV) ve Diğer Gümrük Yükümlülükleri	7
D.3.5) Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmaları.....	8
E) GÜNCEL BİLGİLER.....	8
E.1) İş Ortamı.....	8
E.2) Perakende Sektörü.....	8
E.3) E-Ticaret	9
E.4) Sertifikasyon	9
E.5) Etiketleme Uygulaması.....	10
E.6) İthal İkameci Politikalar	12
E.7) Paralel İthalat.....	12
F) RUSYA PAZARINA YÖNELİK GENEL DEĞERLENDİRMELER	13

A) GENEL EKONOMİK GÖRÜNÜM

17 milyon km²'yi aşan toprak büyüklüğüyle dünyanın en büyük yüzölçümüne sahip ülkesi olan Rusya Federasyonu (Rusya), 11 farklı zaman dilimine bölünmüştür. Asya'nın kuzeyinde, Pasifik Okyanusu ve Avrupa arasında Kuzey Buz Denizine kadar uzanan ve 14 ülkeyle sınır komşusu olan Rusya, 147 milyona dayanan bir nüfusa sahiptir. İki parlamentolu bir başkanlık sistemi ile yönetilen Rusya, federe cumhuriyetler ve şehirlerden oluşmaktadır. Ülkeyi Devlet Başkanı yönetmekte, Başbakan başkanlığındaki hükümet de yürütme yetkisine sahip bulunmaktadır. Yasama yetkisi ise, Duma (Federal Meclisin alt kanadı) ve Federasyon Kurulu (Federal Meclisin üst kanadı)'ndan oluşan Federal Meclis'e aittir.

Rus ekonomisi 2,2 trilyon dolarlık gayrisafi yurt içi hasılasıyla, sıralamada dünyanın en büyük ilk 10 ekonomisinden birisi olmaya adaydır. Yüksek düzeydeki cari fazla ve döviz rezervleri ile nispeten düşük dış borç oranı ülke ekonomisinin güçlü alanlarını teşkil etmektedir. Ekonomik büyüme açısından COVID-19 salgınının menfi ekonomik etkileri sonucu 2020 yılında gerileme %2,7 ile beklentilerin altında gerçekleşirken, 2021 yılında %4,7'lik rekor bir büyüme performansı kaydedilmiştir. Ancak, son dönemde vuku bulan jeopolitik gelişmeler sonucu getirilen geniş kapsamlı yaptırımlar nedeniyle 2022 yılında ülke ekonomisi %2,1 seviyesinde daralmıştır.

Diğer taraftan, 2020 yılı Ağustos ayında %6,4 seviyesine kadar yükselen işsizlik oranı, yılsonu itibarıyla %5,9'a gerilemiş, 2021 sonunda ise %4,3 seviyesinde gerçekleşmiş, 2022 yılı sonu itibarıyla ise %3,9 olmuştur. 2020 yılında hanehalkı reel harcanabilir gelir düzeyinde %2'lik bir düşüş meydana gelmiştir. 2021 yılında ise %3 gibi rekor bir artış gerçekleşen hanehalkı reel harcanabilir gelir düzeyinde 2022 yılında %1,4 oranında bir gerileme görülmektedir.

Tablo 1: Rusya / Temel Ekonomik Göstergeler

Gösterge	2017	2018	2019	2020	2021	2022
GSYİH (milyar \$)	1.581	1.651	1.700	1.466	1,774	2,215
GSYİH (milyar ruble)	91.843	103.862	109.608	107.658	135.295	153.435
Reel GSYİH Büyümesi	%1,8	%2,8	%2,2	-%2,7	%4,7	-%2,1
Kişi başı GSYİH (\$)	10.766	11.244	11.585	10.011	12.165	15.444
Kişi başı GSYİH (SAGP, \$)	25.926	28.821	30.068	29.937	32.863	31.274
İhracat (milyar \$)	357	449	423	337	492	592
İthalat (milyar \$)	227	238	244	232	294	259
Dış ticaret dengesi (milyar \$)	130	211	179	105	198	332
Cari işlemler dengesi (milyar \$)	32,2	115,7	65,5	36	122	233
İşsizlik oranı (Aralık ayı itibarıyla)	%5,1	%4,8	%4,6	%5,8	%4,8	%3,9
Tüketici Enflasyonu	%2,5	%4,3	%3	%4,9	%8,4	%11,9
MB politika faizi (31 Aralık itibarıyla)	%7,75	%7,75	%6,25	%4,25	%8,5	%7,5
Toplam dış borç (milyar \$)	518	455	491	467	482	381
Uluslararası rezervler (milyar \$)	433	469	554	596	631	582

Kaynak: Rusya Merkez Bankası, Rosstat, IMF, Trademap

Rusya Merkez Bankasının 28 Şubat 2022 tarihinde gerçekleştirilen yönetim kurulu toplantısında; gösterge faizi oranı, son jeopolitik gelişmeler ve alınan yaptırım kararları çerçevesinde 1.050 baz puanlık bir artışla yıllık %20 seviyesine çıkartılmıştır. 2022 yılı Nisan

ayı itibarıyla %17,8 gibi rekor bir seviyeye tırmanan tüketici enflasyonunda beklentilerin azalış eğilimini işaret etmeye başlamasını ve rublenin dolar ile avro karşısında aşırı değer kazanmasını müteakip, kademeli olarak faiz indirimine gidilmiş ve en son Eylül ayında yapılan 50 baz puanlık indirimle, gösterge faiz oranı %7,5'e çekilmiştir.

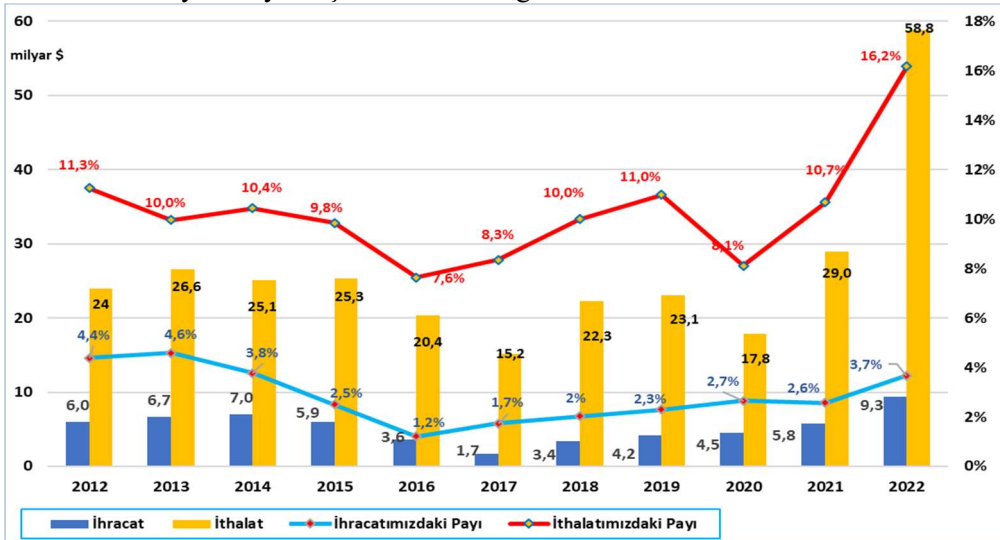
B) MAL TİCARETİ

Rusya, zengin doğal gaz, petrol ve maden kaynaklarının yanı sıra geniş tarım ve ormanlık alanlarıyla en önemli hammadde tedarikçisi ülkeler arasında yer almaktadır. Petrol ve ürünleri, doğal gaz, taşkömürü, tahıl, yağlı tohum ve bitkisel yağlar ile demir-çelik ürünleri başlıca ihrac kalemlerini oluşturmaktadır. 2020 yılında yaklaşık 337,1 milyar dolarlık ihracatıyla dünyada 16'ncı sırada bulunan Rusya, emtia fiyatlarındaki artış eğilimi sonucu 2021 yılında ihracatını 492,3 milyar dolara yükseltmiş, dünyanın en büyük 13'üncü ihracatçısı olmuştur. Federal Gümrük Servisi tarafından açıklanan verilere göre ülkenin ihracatı **2022 yılında 591,5 milyar dolar** olmuştur. Ülkenin emtia ve enerji ürünleri dışı ihracatı (166,5 milyar dolar) ise toplam döviz girdisinin yaklaşık %28'ini oluşturmaktadır.

Rusya'nın **259,1 milyar dolarlık** ithalatında ise makine aksam ve parçaları, elektrik ve elektronik ürünler, ilaç, cep telefonu, kara taşıtları ve aksamları, makineler, hava taşıtları ve gıda ürünleri ön plana çıkmaktadır. (Rosstat, 2023).

Rusya ve Türkiye arasında 2000 yılında 4,5 milyar dolar olan ticaret hacmi, artan petrol fiyatlarının da etkisiyle 2008 yılında rekor seviye olan 37,8 milyar dolara yükselmiş, 2022 yılında ise **68,1 milyar dolar** seviyesinde gerçekleşmiştir. 2013 yılında Rusya'ya yönelik yaklaşık 7 milyar dolara ulaşan ihracatımız (4'üncü sıra); 2021 yılında 5,8 milyar dolar, 2022 yılında ise %61,8'lik bir artışla **9,3 milyar dolar** seviyesinde tezahür etmiştir (8'inci sıra). Anılan dönemde Rusya'nın toplam ihracatımız içerisindeki payı ise **%3,7** olmuştur.

Grafik 1: Türkiye-Rusya Dış Ticaret Göstergeleri

Kaynak: TÜİK (2019 yılı ve sonrası için Genel Ticaret Sistemi verileri esas alınmıştır.)

2021 yılı itibarıyla Rusya, toplam ithalatımızda %10,7'lik payla (28,9 milyar dolar) ikinci sırada yer almıştır. 2022 yılında ise Rusya'dan ithalatımız **58,8 milyar dolar ve %16,2'lik** pay ile ilk sıraya yükselmiştir.

2022 yılında ihracatımızın %3,8'i Rus ruble cinsinden ve %2,9'u Türk lirası cinsinden yapılmış, aynı dönemde Rus rublesi cinsinden yapılan ithalatın oranı %0,2 iken, Türk lirası cinsinden yapılan ithalatın oranı %0,9 olarak gerçekleşmiştir.

C) HİZMET TİCARETİ VE YATIRIMLAR

2022 yılında Rusya'nın hizmet sektörü dış ticaret hacmi %9,4 oranında bir azalışla 120 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Sektörde dış ticaret açığı ise %10 civarında artarak 22 milyar doları aşmış bulunmaktadır (Rusya Merkez Bankası, 2023).

Tablo 2: Türkiye - Rusya İkili Hizmet Ticareti (milyon dolar)

Yıl	2019	2020	2021	Değişim
İthalat	1.232	982	1.250	27,2%
İhracat	7.670	2.842	4.649	63,6%
Ticaret Dengesi	6.438	1.859	3.399	82,8%
Ticaret Hacmi	8.902	3.824	5.899	54,2%

Kaynak: Rusya Merkez Bankası

Ülkeler bazında ikili hizmet ticaretine ilişkin en güncel veriler olan 2021 yılı gerçekleştirmeleri incelendiğinde ise; Rusya'nın Kazakistan (0,8 milyar dolar), Özbekistan (0,8 milyar dolar), ABD (0,7 milyar dolar) Hindistan (0,6 milyar dolar) ve İsviçre (0,5 milyar dolar) gibi ülkelerle olan ticaretinde fazla verdiği görülmektedir. Rusya'nın ikili hizmet ticaretinde en fazla açık verdiği ülke ise 4,7 milyar dolarla İrlanda'dır. 2019 yılında Rusya'nın sektörde en fazla dış ticaret açığı (6,4 milyar dolar) verdiği ticaret ortağı olan ülkemiz, İrlanda'nın ardından 3,4 milyar dolarla, Rusya'nın 2021 yılında en fazla hizmet dış ticareti açığı verdiği ikinci ülke olmuştur.

C.1) Müteahhitlik Hizmetleri

Rusya'da müteahhitlik (gayrimenkul dahil), istihdam edilen yaklaşık 6,2 milyon kişiyle sosyo-ekonomik önemi haiz bir sektördür. Özellikle 2014 krizi öncesinde başlatılan projelerle birlikte %7,6'ya kadar yükselen sektörün toplam istihdamdaki payı, 2022 yılında %6,7 seviyesinde gerçekleşmiştir. Gayrimenkul hizmetleri de dikkate alındığında, müteahhitlik hizmetlerinin, Rusya'nın en büyük istihdam potansiyeli taşıyan sektörleri arasında yer aldığı görülmektedir.

2022 yılında gayrisafi yurt içi hasılası 2,2 trilyon dolara yaklaşan Rusya'da, inşaat sektörü, 2022 yılında milli gelirden %4,7'lik bir pay elde etmiştir. Sektör, gayrimenkul hizmetleriyle birlikte çeyrek trilyon doları aşan ekonomik büyüklükle Rusya'da madencilik ve imalat sanayi ile birlikte en önemli iktisadi faaliyet olarak yerini almıştır. Bu kapsamda, gerek istihdam gerekse diğer ekonomi politikalarında sektöre yönelik uygulamalar ayrı bir hassasiyetle ele alınmakta ve hitap ettiği sosyo-ekonomik yönüyle birlikte sosyal politikalar açısından da önceliklendirilmektedir.

Müteahhitlik hizmetleri alanında Rusya ülkemizin bir numaralı pazarı konumunda bulunmaktadır. Bugüne kadar Türk müteahhitlik sektörünün yurt dışında üstlendiği 473 milyar doları aşan proje portföyünün yaklaşık beşte biri Rusya merkezli projelere ait bulunmaktadır.

Buna göre, 2021 yılında Rusya'da firmalarımız tarafından üstlenilen projelerin bedeli yaklaşık 11 milyar dolar seviyesinde iken, 2022 yılında bu tutar 2,4 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir.

C.2) Turizm

2019 yılının Türkiye ve Rusya'da kültür ve turizm yılı olarak ilan edilmesi, karşılıklı etkileşimin artırılması bakımından önemli bir kilometre taşı olarak değerlendirilmektedir. Nitekim, 2019 yılında ülkemizi ziyaret eden Rus turist sayısı %17,9'luk bir artışla **7 milyona**

ulaşmış, bu kapsamda elde edilen döviz geliri 3,5 milyar doları aşmış ve böylelikle Rus vatandaşları Türkiye'yi ziyaret eden yabancı ülke vatandaşları arasında ilk sıradaki yerini korumuştur. Ancak; 2020 yılında COVID-19 pandemisi ve bu kapsamda getirilen seyahat kısıtlamaları nedeniyle ülkemizi ziyaret eden Rus turist sayısı **2,1 milyona** gerilemiştir. Ancak 2021 yılında seyahat kısıtlamalarının kalkmasıyla beraber gözle görülür bir toparlanma yaşanmış ve ülkemizi ziyaret eden Rus turist sayısı 2020 yılına kıyasla %124 oranında artarak 4,7 milyon olarak gerçekleşmiştir. 2022 yılında ise 5,2 milyon Rus turist ülkemizi ziyaret etmiş, vatandaşları Türkiye'yi en fazla ziyaret eden ikinci ülke Rusya olmuştur.

C.3) Sağlık Turizmi

60 yaş üzeri erkek ve 55 yaş üzeri kadın sayısının toplam nüfus içindeki payının % 21,6 seviyesinde olduğu Rusya, tedavi amacıyla ülkemize en fazla hasta gönderen ülkeler arasında yer almaktadır. Özellikle son yıllarda, Rus hastaların tedavi amacıyla yurt dışına daha fazla yönelikleri gözlemlenmiş; 2021 yılına kadar İsrail, Almanya, İsviçre, Avusturya, İtalya ve Güney Kore Rus hastaların tedavi amacıyla en çok tercih ettikleri ülkeler arasında ön planda yer almıştır. Rus hastaların en fazla çocuk sağlığı ve hastalıkları, kadın hastalıkları ve doğum, ortopedi ile travmatoloji branşlarını tercih ettiği görülmektedir.

Türkiye'yi, tedaviye yönelik hizmetlerden yararlanmak üzere tercih eden Rus vatandaşlarının genel olarak; daha çok orta ve üst düzey gelir grubunda olanlardan müteşekkil olduğu, bu gruptaki insanların tercihlerinde belirleyici olan hususun ise, ileri derecede uzmanlık gerektiren müdahale ve ileri teknolojiye duyulan ihtiyaç olduğu düşünülmektedir. Ülkemizin ılıman bir iklime sahip olması ve Rusların en çok tercih ettiği turizm destinasyonlarından biri olması sebebiyle, Rus hastaların ülkemizin termal sağlık turizmi kuruluşları ile alternatif tıp ve yaşlanma karşıtı tedaviler öneren sağlık merkezlerine daha fazla yönlendirilmeleri önem arz etmektedir. Ayrıca, Rusya'nın kalp hastalıklarına bağlı ölümlerin dünyada en yüksek olduğu ülkeler arasında yer aldığı da göz önünde bulundurulduğunda, ülkemizin bu alanlardaki tedavi altyapısı ve imkânları dikkate alınarak, kardiyoloji alanındaki hizmetlere odaklanılmasında da fayda olduğu değerlendirilmektedir.

C.4) Yatırımlar

Rusya'da toptan ve perakende ticaret, tekstil-konfeksiyon, bankacılık ve finans, turizm, gıda-gıda işleme, beyaz eşya-makine, enerji, cam sanayi ile müteahhitlik ve gayrimenkul faaliyetleri alanlarında güçlü Türk yatırımları mevcuttur. Ayrıca; danışmanlık-hukuk, lojistik, otomotiv ve oto yan sanayi ile mobilya alanlarında da son dönemde Türk yatırımların artış kaydettiği gözlemlenmektedir. Özellikle otomotiv ve oto yan sanayi, kozmetik, ilaç sanayi, makine, işlenmiş gıda ve kimyasal ürünler alanlarında büyük potansiyel görülmektedir.

Ticaret Bakanlığımızın verilerine göre; 2022 yılı sonu itibarıyla Rusya'da bulunan Türk yatırımlarının sermaye pozisyonu **1,1 milyar dolara** yaklaşmıştır. Türkiye'de yerleşik gerçek ve tüzel kişilerin yurt dışında gerçekleştirdikleri toplam yatırımlar içerisinde Rusya'daki yatırımların payı %2,5 olarak gerçekleşmiştir. Ayrıca, firmalarımızın üçüncü ülkeler üzerinden Rusya'ya gerçekleştirmiş olduğu yatırımlar da dikkate alındığında, Rusya'da gerçekleştirilen Türk yatırımlarının toplam sermaye pozisyonu tutarının **2 milyar doları aştığı** tahmin edilmektedir.

Federal, bölgesel ve yerel olmak üzere üç farklı kategoride vergi sistemi olan Rusya'da; genelde yabancı yatırımcıları çekmek için bölgesel yönetimler ilgili mevzuat çerçevesinde belirlenmiş olan bölgesel vergilerin bir bölümünde indirim uygulayabilmektedir. Rusya'daki özel ekonomik bölgeler ise ülkeye yatırım çekmek için kullanılan en etkili enstrümanlardan birisi olup, hâlihazırda Rusya'da dört farklı kategoride olmak üzere toplam **43** adet özel ekonomik bölge (ÖEB) bulunmaktadır. Bunlardan 24'ü sanayi ve imalat bölgesi, 7'si teknoloji ve

inovasyon bölgesi, 10'u turizm ve rekreasyon bölgesi, 2'i ise lojistik bölgesidir. Rusya'da kurulu ÖEB'lerde 42 ülkeden 140'ı yabancı yatırımcı olmak üzere toplam 967 firma tarafından 19 milyar dolardan fazla yatırım taahhüdünde bulunulmuştur. Halihazırda 8,5 milyar dolarlık yatırımın da tamamlandığı ÖEB'lerde, 48 bin kişiye iş imkanı sağlanmış bulunmaktadır.

D) LOJİSTİK VE GÜMRÜK İŞLEMLERİ

D.1) Lojistik

Türkiye ile Rusya arasındaki kapsamlı ticari ve ekonomik ilişkiler, Türk menşeli mal ve hizmetlerin Rus pazarına ulaşımını ikili ilişkiler açısından en önemli konulardan birisi haline getirmiş, bu çerçevede iki ülke arasındaki lojistik hizmetlerinin önemini artırmıştır. Ancak; ikili ticaretin yapısı, Rusya ile ülkemiz arasında karayolu taşımacılığı konusunda bir asimetri oluşturmaktadır. 2022 yılında, Türkiye'den Rusya'ya ihraç edilen ürünlerin %39,4'ü karayolu, %55,1'i denizyolu ve %3,6'sı havayolu ile taşınmıştır. Rusya'dan ithal edilen ürünlerin taşınmasında ise %58,8 oranında denizyolu, %38 oranında boru hattı kullanılmıştır. Anılan ülkeden ithalatımızda karayolu ve havayolu taşımacılığının payları ise sırasıyla %2 ve %1,1'dir. Demiryolu taşımacılığı ise ithalatımızda ve ihracatımızda ise %0,08 gibi düşük bir seviyede seyretmiştir.

Diğer taraftan, karayolu taşımacılığı kapsamında, Rusya'ya yapılan taşımalarımızda en önemli güzergah olan Ukrayna üzeri taşımaların, 2022 yılında ortaya çıkan jeopolitik gelişmeler nedeniyle yapılamaz hale gelmesi nedeniyle karayolu taşımacılığımız, alternatif güzergahlar olan Rusya-Gürcistan ve Rusya-Azerbaycan güzergahlarına kaymıştır. Ancak söz konusu güzergahların fiziki olarak uluslararası karayolu taşımacılığı için yetersiz olması, özellikle Gürcistan-Rusya arasında bulunan Verniy Lars Sınır Kapısının yaşanan olumsuz hava koşulları ve doğal afetlerle sık sık kapalı kalması Rusya ile karayolu taşımacılığında aksamalara yol açmaktadır.

D.2) Limanlar

Rusya toplamda 62 limana sahiptir. Arkhangelsk limanı genel kargo; Murmansk limanı konteyner, toplu yükleme, petrol, soğutuculu konteyner kargo; Baltık kıyılarında yer alan St. Petersburg limanı genel kargo, konteyner, feribot ve yolcu taşıması; Ust-Luga limanı genel kargo, petrol, konteyner alanlarında faaliyet gösteren en önemli Kuzey limanlarıdır. Karadeniz'de yer alan Novorossisk limanı petrol, genel kargo, toplu yükleme; Tuapse limanı petrol; doğuda yer alan Vladivostok limanı genel kargo, petrol; Nakhodka limanı ise genel kargo, konteyner, toplu yükleme alanlarında faaliyet gösteren en önemli diğer limanlardır. Ülkenin Karadeniz'de 10 civarında limanı mevcuttur. Yük kapasitesi bakımından Rusya'nın Karadeniz'deki limanlarından Novorossisk, Port Kavkaz, Temruk ve Tuapse limanları öne çıkmakla birlikte, 2023 yılı Mayıs ayı itibarıyla Azak Denizi'nin yabancı bandıralı gemilerin seyr-ü seferine kapalı olması sebebiyle deniz yolu taşımacılığında Novorossisk ve Tuapse limanları yoğun olarak kullanılmaktadır.

Öte yandan, Rusya'nın 2030 Stratejik Planı kapsamında, ülke genelinde yer alan bütün limanların altyapı ve üstyapı tesislerinin yenilenmesi, modern standartlara ulaştırılarak, dış ticaretin daha aktif ve hızlı hale getirilmesi hedefi uyarınca, özellikle ülkemiz müteahhitlik firmaları açısından bahse konu modernizasyon sürecinde önemli fırsatların oluşacağı öngörülmektedir.

D.3) Gümrük İşlemleri

Avrasya Gümrük Birliğine ihraç edilen mallara ilişkin olarak gümrük vergisi ve sair mali yükümlülüklerin ödenmesi gerekmektedir. Rusya sınır gümrük idaresinde; ithalatçı, distribütör, nakliye firması veya gümrük müşaviri tarafından gümrük ödemeleri yapılmalı ve gerekli belgeler eksiksiz olarak ibraz edilmelidir. Gümrük beyannamesine ilaveten, Rus gümrüklerinde

gerekli olan diğer belgeler; eşya kıymetini tevsik edici belgeler (Satıcı tarafından onaylanmış fiyat listesi, fatura, ihracat beyannamesi örneği), taşıma belgeleri, gerekli uygunluk sertifikaları, menşe belgesi, varsa lisans ve izinler ve sigorta poliçesi (CIP, CIF taşıma şekli ise) şeklinde sıralanabilir.

D.3.1) Gümrük Vergileri

Rusya'da tarife cetvelinde yer alan eşyaların yaklaşık %85'inin gümrük vergileri 'ad valorem' (gümrük kıymetinin belirli bir oranı) olarak belirlenmiştir. Geri kalan eşya grubunda ise 'ad valorem' ve 'spesifik' (birim miktar üzerinden sabit tutarlı) vergilerden yüksek olanının esas alınması şeklinde kombine yöntem kullanılmaktadır. Rusya'nın DTÖ'ye 22 Ağustos 2012 tarihindeki üyeliğini müteakip ortalama gümrük tarife oranı %7,8 olarak uygulanmaya başlanmıştır (Bağlı ortalama tarife oranı ise %8,6'dır). Rusya'nın ağırlıklı ortalama yöntemiyle hesaplanan gümrük vergisi oranı ise 2021 yılında %4,2 seviyesinde tezahür etmiştir. Ayrıca nihai ürünlerde %15, muhtelif tarım ürünlerinde (et ürünleri ve içecekler) ise fasıl bazında ortalama %20'leri aşan yüksek gümrük vergileri de uygulanmaktadır.

Rus gümrüklerinde en çok dikkat edilen husus, gümrük kıymetinin doğruluğunun tespitidir. Özellikle bağlı şirkete yapılan taşımaların risk teşkil ettiği değerlendirilebilmektedir. Anılan risk grubuna yönelik vergi denetimlerinde ise 'transfer fiyatlandırması' en çok dikkat edilen hususlar arasında yer almaktadır.

D.3.2) Referans Fiyat Uygulaması

Rusya'da birçok mal grubunda gümrük kıymetinin tespiti açısından referans fiyat uygulaması yapılmaktadır. Rus Gümrük İdaresince fiyat açısından riskli olduğu değerlendirilen muhtelif ürünlerde belirlenen asgari kıymetlerin altında kalan beyanlar kabul edilmemekte, malın girişine ancak asgari kıymet üzerinden vergi alınması kaydıyla izin verilmektedir. Bu uygulama, gümrük idaresi içinde 'sirküler' yoluyla yürütülmekte ve kamuya ilan edilmemektedir. Buna karşın, referans fiyat uygulaması bulunmayan mallar açısından ise beyan edilen fiyatların gerçeğe uygunluğunu tespitite her bir gümrük idaresi bağımsız hareket edebilmektedir. Referans fiyat uygulamalarına yönelik idari yargı yolu açık olsa da dava süreçleri uzun süre alabilmektedir.

D.3.3) Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi (GSP)

FORM A menşe belgesi ibraz edilmek kaydıyla üçüncü ülke menşeli ürünlerin ithalatındaki gümrük vergilerinin %25'i oranında indirim yapılarak bazı ürünlerin ülkeye girmesine imkan sağlayan GSP'den faydalanabilmek için, ithal ürünün menşei olan ülkenin ithalatçı ülke tarafından gelişmekte olan ülkeler statüsünde kabul edilmesi gerekmektedir.

Avrasya Ekonomik Birliği (AEB)'nin ana yürütme organı olan Avrasya Ekonomik Komisyonu Konseyinin 05/03/2021 tarihli toplantısında; gelişmekte olan ülkeler listesinde bulunan 103 ülkeden aralarında Türkiye, Çin, Güney Kore, Arjantin ve Brezilya'nın da bulunduğu 75 ülke GSP kapsamından çıkarılmış ve söz konusu uygulama değişikliği 12 Ekim 2021 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Dolayısıyla Türk menşeli bazı ürünlerin GSP kapsamında indirimli gümrük vergileri uygulanmak suretiyle ithal edilmesine yönelik uygulama ortadan kalkmıştır.

D.3.4) Katma Değer Vergisi (KDV) ve Diğer Gümrük Yükümlülükleri

Rusya'da ürünlerin büyük bir kısmında uygulanan KDV oranı 2019 yılından itibaren %20 olarak belirlenmiştir. Ancak, uluslararası taşımacılık hizmetleri, ihracat ve serbest bölgelere satışlar gibi bazı işlemler vergiden muaf tutulmaktadır. Ayrıca, başta muhtelif yaş meyve sebze ürünleri olmak üzere bazı gıda maddeleri, kitaplar, çocuk ürünleri, medikal ürünler ve ilaçlar

gibi muhtelif ürünlerde uygulanan KDV oranı %10 olarak belirlenmiştir. Rusya’da KDV ödemeleri, vergi dönemini takip eden ayın 25’inci gününe kadar yapılmaktadır (Birer ay arayla 3 eşit taksitle de ödenebilmektedir).

İthal edilen ürünün Rusya’ya girişinde ise gümrüklenmiş değer üzerinde KDV hesaplanmaktadır. Ayrıca, her bir gümrük beyanı için gümrük yetkililerince işlem ücreti alınmaktadır. İlaveten; alkollü içkiler, muhtelif tütün mamulleri, petrol ürünleri ve muhtelif kara taşıtlarının ithali esnasında özel tüketim vergisi de tahsil edilmektedir.

Rusya tarafından uygulanmakta olan gümrük ve katma değer vergisi oranlarına <https://www.alta.ru/tnved/> ve <https://www.alta.ru/taksa-online> bağlantı adreslerinden ulaşabilmektedir.

D.3.5) Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmaları

Rusya’nın Türkiye de dahil olmak üzere toplam 82 adet ülke ile yürürlükte bulunan çifte vergilendirmeyi önleme anlaşması bulunmaktadır.

E) GÜNCEL BİLGİLER

E.1) İş Ortamı

Rus mevzuatına göre şirketler, ancak yetkili devlet kuruluşlarına kayıt işleminden sonra hükmi şahsiyet kazanmaktadır. Rusya’da tamamen yabancı sermayeli şirket kurmak da mümkündür. Bir limited şirketinin kuruluş süreci Moskova’da yaklaşık 11 iş günü almaktadır. Ödenmiş sermaye miktarında ise alt sınır 10 bin rubledir. Diğer taraftan; şirket tüzüğünde görevler sınırlandırılmamışsa, Rusya’da genel müdür unvanını haiz yöneticiler geniş yetkilerle donatılmıştır. Bu hususların, Rusya’da firma kuran veya bu ülkeye ihracat yapan girişimcilerimizce evveleminde dikkate alınması büyük önem arz etmektedir.

E.2) Perakende Sektörü

147 milyona yaklaşan nüfus büyüklüğüyle Rusya, başta gıda ürünlerinde olmak üzere oldukça önemli bir tüketim gücü taşımaktadır. 2022 yılında ülkenin toptan ve perakende sektöründe oluşan satış hacmi %7,8’lik bir artışla yaklaşık 42,5 trilyon rubleye ulaşmış, bunun yarıya yakın kısmı ise (21,1 trilyon ruble) gıda ürünlerinin (içecek ve tütün mamulleri dahil) satışından elde edilmiştir.

2022 yılında perakende sektörünün Rus milli hasılasından aldığı pay %3,6 seviyesindedir (Motorlu araç satışları hariç tutulmaktadır.). Sektörün 2022 yılsonu stok değeri 2,7 trilyon rubleye ulaşmış ve stok yeterlilik süresi 35 gün olarak gerçekleşmiştir. Yine 2022 yılsonu itibarıyla e-ticaret marifetiyle gerçekleşen toplam satışlar ise perakende satışların %11,7’sine tekabül etmiştir.

Söz konusu yüksek tüketim potansiyeli dikkate alındığında, Rusya’nın özellikle gıda, hazır giyim ve elektronik ürünlerde birçok tedarikçi ülkenin hedef pazarı konumundaki yerini halihazırda korumakta olduğu değerlendirilmektedir.

Rus perakende sektöründe son yıllarda görülen önemli bir gelişme de Hızlı Ödeme Sisteminin (QR kod) kullanımının giderek yaygınlaşmasıdır. 2022 yılında 14 trilyon ruble değerinde 3 milyardan fazla işlem bu sistem aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. 2022 yılının dördüncü çeyreği itibarıyla kullanıcı sayısı 65 milyona ulaşmıştır.

Rusya’da 2022 yılı Şubat ayındaki jeopolitik gelişmeler ışığında faaliyetlerini durduran muhtelif yabancı markaların da etkisiyle AVM ziyaretçi trafiğinde bir önceki yıla göre %1 oranında bir azalma yaşanmıştır.

E.3) E-Ticaret

Covid-19 pandemisi, Rusya vatandaşlarının önceliklerini önemli ölçüde değiştirmeye başlamış olup, çevrimiçi alışveriş artan bir şekilde tercih edilmeye başlamıştır. 2021 yılında, çevrimiçi ticaretin payı tüm Rus perakende satışlarının %9,2'sini oluşturmuştur. 2022 yılında ise Rusya'da e-ticaret hacmi %37 oranında artarak 4,9 trilyon rubleye (\$72,9 milyar) ulaşmıştır.

Yaklaşık 75 milyon Rus vatandaşının e-ticaret platformları üzerinden alışveriş yaptığı; satışların %96'sının yurt içi e-ticaret sitelerinden gerçekleştirildiği; 2022 yılında söz konusu satışlarda dijital ve beyaz eşya (%21,2), mobilya ve ev eşyaları (%18), hazır giyim ve ayakkabı (%14,8) ile gıda ve yemek hizmetlerinin (%13,6) ön plana çıktığı anlaşılmaktadır.

Öte yandan, Rus vatandaşlarının sınır ötesi e-ticaret sitelerinden gerçekleştirdiği alışverişlerin parasal değerinin 2022 yılında, %63 oranında düşerek 177 milyar rubleye gerilediği (yaklaşık 2,6 milyar dolar); bahse konu satışlarda 2022 yılında en büyük payın dijital ve beyaz eşyada (%43,2) olduğu görülmektedir.

Ülke genelindeki e-ticaret kapsamındaki satışlarda; Moskova (%19,6), Moskova Bölgesi (%10,8), St. Petersburg (%7,1) ve Krasnodar Bölgesi (%4,7) ön plana çıkmaktadır.

2020 yılı itibarıyla, sınır ötesi e-ticarete vergilendirmeye ilgili bazı uygulamalar hayata geçirilmiştir. Bu çerçevede, e-ticarete konu olan ürünün koli bedeli değerinin **200 avroyu ya da 31 kiloyu aşmaması** gerekmektedir. Söz konusu bedelin veya miktarın aşıldığı durumlarda ise, **koli değerinin %15'i oranında ve en az 2 avro/kg** gümrük vergisi uygulanmaktadır. Öte yandan, ürün arzında yaşanan düşüşlerin telafi edilebilmesini teminen, e-ticaret kapsamında bireysel bazda yapılacak ithalatta 31 Mart 2022 - 1 Ekim 2023 tarihleri arasında 1.000 avroluk bir vergi istisnası uygulanmaktadır.

E.4) Sertifikasyon

Avrasya Ekonomik Topluluğu Komisyonunun 25 Aralık 2012 tarihli ve 293 sayılı Kararı uyarınca; Gümrük Birliğinde uygulanacak olan Sertifika biçimleri Teknik Düzenlemeler çerçevesinde yasalaşmış ve 15 Şubat 2013'ten itibaren uygulanmaya başlanmıştır. AEB üyesi her ülke için ayrı ayrı belge alma zorunluluğunu ortadan kaldıran ve zaman tasarruf sağlayarak ülkeler arasındaki ticaretin hızlanmasına vesile olan mevcut Teknik Düzenleme sistematüğünde "**EAC Uygunluk Sertifikası**" ve "**EAC Uygunluk Beyanı**" şeklinde 2 çeşit sertifika tipi bulunmaktadır.

"EAC Uygunluk Sertifikası", belirli sayıdaki ürün için, parti bazında ya da 1,2, 3, 4 ve 5 yıllık seri üretim bazında düzenlenebilmektedir. Sertifikasyon için numune testi ve üretim yapılan fabrikaya ziyaret gereklidir. "EAC Uygunluk Beyanı" ise, Gümrük Birliği veri tabanında kayıt edilmektedir. Başta makina ve ekipman güvenliği konusuna giren endüstriyel ürünler uygunluk beyanı kapsamında yer almaktadır. Belirli sayıdaki ürün için, parti bazında ya da 1, 2, 3, 4 ve 5 yıllık seri üretim bazında düzenlenebilen "EAC Uygunluk Beyanı" için numune testi, üretim yapılan fabrikaya ziyaret ve sertifikasyon süresince yıllık inceleme gerekli değildir.

EAC sistematüğü kapsamına girmeyen ürünler için her ülkenin kendi kuruluşlarından o ülkenin kalite belgesini almak gerekebilmektedir. Rusya'da GOST Sistemi gönüllülük esasıyla uygulanmaya devam etmektedir. Ayrıca; daha çok insan vücuduna direkt temas eden veya solunum yoluyla etkili olabilen ürünlerden parfüm ve kozmetikler, oyuncaklar, çocukların kullanabileceği tüm gereçler, mobilya, temizlik malzemeleri, muhtelif boya ve kimyasal ürünler, ev kimyasalları, mutfakta kullanılan bazı araç gereçler ile çocuk bezi ve benzeri ürünler için **SGR (Hijyen) Sertifikası** verilmektedir. Üretim, depolama ve nakliye işlemleri dahil olmak üzere ürünlerin insan sağlığına uygunluğunu kanıtlamak açısından AEB'de bu belgenin alınması zorunludur. Diğer taraftan; yangına karşı güvenlik konusunda oldukça hassas olan Rusya'da bazı ürünlerin ithalatında yangına dayanıklılık, yanan ürünlerin çıkardıkları gazların zehirli olup olmadığı, yangının yayılma hızı, çıkardığı dumanın oranı gibi değerleri gösteren "**Rusya**

Yangın Sertifikası” gerekmektedir. Anılan sertifika; muhtelif inşaat malzemeleri, yangın sinyal sistemleri ve bu sistemlerde kullanılan kablolar, yangını önleyen ya da geciktiren malzemeler, yangın dolapları, yangın söndürücüler, elektrik kabloları, doğalgaz ya da gazla ilgili mekân içerisinde bulunabilecek kombi ve kazan gibi ürünler için düzenlenmektedir.

8 Mart 2022 tarih ve 46 F-3 sayılı Federal Kanun marifetiyle Rus pazarında dağıtımına girecek ürünlerin uyması gereken teknik şartların düzenlenmesi, yeni lisans verme, mevcut lisansların süre uzatımı konusunda Rus Hükümeti’nin mevcut düzenlemeler dışında işlem yapabilmesine müsaade edilmiştir. Bu doğrultuda, 2023 yılı sonuna kadar lisanslama, akreditasyon, atestasyon belgesi işlemleri, devlet sicili kaydı ya da nitelik ölçücü mesleki sınavlara ilişkin işlemlerde lisans ya da başka bir izne sahip olanların izin sürelerinin, süresi geçse de herhangi bir ek ücrete konu olmadan uzatılması ve diğer esasların düzenlenmesinde Rus Hükümeti yetkilendirilmiştir. Böylelikle, Rus Hükümeti, bu izinlerin verilmesi süresinin, daha önce izin başvurusunda aranan belgelerin azaltılması, izinler için belirlenen zorunlu şartların kaldırılması, geçici olarak gerekli şartları sağlamayan başvurular veya belge uzatımlarında belge ve saha uygunluk değerlendirmeleri ile yabancı hükümetlerin yetkili kuruluşlarınca verilen izinlerin Rusya’da tanınması hakkında karar vermeye de yetkili kılınmıştır.

Bu yetkiler kapsamında Rus Hükümeti tarafından sertifika/geçerlilik belgesi süresinin bitimine 6 ay kalan belgelerin geçerlilik süresi bir yıl daha uzatılmıştır.

E.5) Etiketleme Uygulaması

Rusya’da 2024 yılına kadar kayıt dışılığın azaltılması ve tüketici refahı da gözetilerek eşit rekabet koşullarının tesisinin sağlanması amacıyla dijital ekonomiye geçişin bir parçası olarak; tüm ithal ürünlerin, “QR” kodlarıyla etiketlenerek ülkeye girişinden nihai tüketiciye ulaşıncaya kadarki sürecinin izlenebilmesi amacıyla “Birleşik Ürün Etiketleme ve Takip Sistemi” ihdas edilmiştir. Söz konusu ürünlerin transit ticareti ve geçici ithalatı ise kapsam dışında tutulmaktadır. Anılan sistem sayesinde, tüketicilerin bir mobil uygulama aracılığıyla, üreticinin adı, üretim yeri, üretim veya satış tarihi ile saati, son kullanma tarihi, ürün numarası, parti numarası gibi bilgilere erişimi mümkün hale gelmiş, bu yolla ürünün arz zincirine ilişkin şeffaflık sağlanarak sahteciliğin önlenmesi amaçlanmıştır.

Anılan sistemin koordinatör kurumu, “Sanayi ve Ticaret Bakanlığı”; sistemin oluşturulması, uygulanması ve işletilmesinden sorumlu kurum (kodların üretimi ve dağıtımı), “Geliştirme ve Teknoloji Perspektifleri Merkezi Başkanlığı” (CRPT); sistemin işleyişinin kontrolünden sorumlu kurum, “Dijital Gelişim, Haberleşme ve Kitleli İletişim Bakanlığı”; düzenleyici kurum ise “Maliye Bakanlığı” olarak belirlenmiştir.

Ülkemizin Rusya’ya ihracatında önemli yer tutan muhtelif ürünlerde etiketleme sistemi uygulanmaya başlanmış ya da sistemin uygulanmasına yönelik süreç devam etmektedir. Etiketleme sistemine ilişkin ürün grupları bazında uygulama süreci aşağıdaki şekildedir:

- **Kürk manto:** 12 Ağustos 2016 tarihinde kürk manto ürününde pilot uygulamaya başlanılmış, 1 Haziran 2019 tarihinden itibaren anılan ürün grubu etiketleme sistemine dahil olmuştur.
- **Ayakkabı:** 1 Haziran 2018 – 30 Haziran 2019 tarihleri arasında ayakkabı ürünlerinin etiketlenmesine yönelik deneme sürecini müteakip 1 Temmuz 2019 tarihinde anılan ürün grubu etiketleme sistemine dahil olmuştur.
- **Tütün:** 15 Ocak 2018 – 28 Şubat 2019 tarihleri arasında tütün ürünlerinin etiketlenmesine yönelik deneme sürecini müteakip 1 Mart 2019 tarihinde anılan ürün grubu etiketleme sistemine dahil olmuştur. 1 Temmuz 2019’den itibaren ise her bir sigara paketinin etiketlenmesi uygulaması başlamıştır. Ayrıca, 11 Ocak 2021 tarihinden itibaren, nikotin içeren ürünlerin 28 Şubat 2022 tarihine kadar etiketlenmesi işlemleri yürütülmüştür.
- **İlaç:** 1 Temmuz 2019 tarihinden itibaren etiketleme sistemine kaydın zorunlu hale geldiği ilaç ürünlerinde kademeli olarak çeşitli ilaç ürünlerinin etiketlenmesi zorunlu hale gelmiş en son olarak

1 Temmuz 2020 tarihinden itibaren tıbbi kullanıma konu tüm ilaçların etiketlenmesi zorunlu kılınmıştır.

- **Tekstil ve hazır giyim:** Hafif Sanayi ürünü olarak tanımlanan muhtelif tekstil ve hazır giyim ürünlerinde 1 Ocak 2021 tarihi itibarıyla getirilen etiketleme zorunluluğu 1 Mayıs 2021 tarihinde geriye kalan tüm ürünler için de getirilmesiyle tüm ürün gruplarında etiketleme zorunlu hale getirilmiştir.
- **Süt ürünleri:** Süt ve Süt ürünlerinde gönüllü etiketleme 20 Ocak 2021 tarihinde başlamış, 1 Haziran 2021 tarihinde dondurma ve peynir için 1 Eylül 2021 tarihinde ise raf ömrü 40 günden daha fazla olan ürünler için etiketleme zorunlu hale getirilmiştir. Raf ömrü 40 günün altında olan ürünler için etiketleme 1 Aralık 2022 tarihi itibarıyla zorunlu hale getirilmiştir. Etiketlemeden istisna tutulan çiftçiler ise 1 Aralık 2023 tarihinden itibaren sisteme dahil edileceklerdir.
- **Parfümeri Ürünleri** 31 Ekim 2020 tarihinden itibaren etiketleme sistemine kayıt zorunlu hale gelirken, parfümeri ürünleri için 1 Ekim 2020 tarihinden itibaren etiketleme uygulaması başlamıştır. Diğer taraftan ithal edilen parfümeri ürünleri setlerinin etiketlenmesi 1 Ekim 2022 tarihinden itibaren zorunlu hale gelmiştir.
- **Fotoğraf makinası ve flaş:** 29 Eylül 2020 tarihinden itibaren fotoğraf makineleri ve flaşlara etiketleme sistemine kayıt zorunluluğu getirilmiş olup, 1 Ekim 2022 tarihinden itibaren ithal edilen fotoğraf makinesi malzemelerine de etiketleme zorunlu hale gelmiştir.
- **Lastik:** Etiketsiz ürünün üretim ve ithalatına 1 Kasım 2020 tarihinden itibaren, etiketsiz ürünün satış ve dolaşımına ise 15 Aralık 2020 tarihinden itibaren yasak getirilen lastik ürünlerinde satışla ilgili tüm bilgilerin Dürüst İşaret (Čestný Znak) sistemine girilmesi 1 Mart 2021 tarihinden itibaren zorunlu hale getirilmiştir. Diğer taraftan 1 Ocak 2022 tarihinden itibaren bu işlemlerin elektronik dokümantasyon sistemi üzerinden yapılması zorunlu hale gelmiştir.
- **Şişe su:** 1 Nisan 2020 – 1 Haziran 2021 tarihleri arasında deneme süreci yürütülmüş, maden suları 1 Aralık 2021 tarihinde, içme suları ise 1 Mart 2022 tarihinde etiketleme sistemine dahil olmuştur. Otel, restoran ve kafeler ile eğitim kurumları ve anaokullarında servis edilen şişelenmiş içme suyu için etiketlenmenin 1 Mart 2023 tarihinden itibaren zorunlu hale getirilmiştir.
- **Bira ve düşük alkollü içecekler:** 1 Nisan 2021-28 Şubat 2023 tarihleri arasında deneme süreci tamamlanmış, 1 Nisan 2023 tarihinde zorunlu kayıt işlemi başlatılmıştır. Cam ve polimer ürünlerde şişelenmiş biralarda 1 Ekim 2023 tarihinde etiketlenmeye başlanması, tüm şişe tipleri içinse etiketlenmenin 15 Ocak 2024 tarihinden itibaren zorunlu hale getirilmesi planlanmaktadır. 1 Temmuz 2024 tarihinden itibaren tüm bira türlerinin geri çekilmesine imkan veren kayıt sisteminin devreye alınmasıyla projenin tamamlanması öngörülmektedir.

Aşağıdaki ürün gruplarında ise deneme süreci devam etmekte ya da tamamlanmış olup zorunlu uygulamaya geçiş süreci devam etmektedir.

- **Tıbbi cihazlar:** 15 Şubat 2022 tarihinde deneme süreci başlamış olup projenin 31 Ağustos 2023'e kadar sürmesi planlanmaktadır.
- **Bisiklet:** 16 Eylül 2019 – 31 Mayıs 2020 tarihleri arasında yürütülen pilot proje tamamlanmıştır. 1 Eylül 2024 tarihinden itibaren etiketleme zorunlu hale getirilecektir.
- **Tekerlekli sandalye:** 1 Eylül 2019 – 1 Haziran 2021 tarihleri arasında yürütülen pilot proje tamamlanmıştır. Etiketlemenin zorunlu hale getirileceği tarih henüz ilan edilmemiştir.
- **Deriye Temas Eden Dezenfektanlar:** 1 Ağustos 2021 tarihinde pilot proje başlamış olup 28 Şubat 2023'de tamamlanmıştır. Etiketlemenin zorunlu hale getirileceği tarih henüz ilan edilmemiştir.
- **Biyolojik olarak aktif gıda takviyeleri:** 1 Mayıs 2021 tarihinde pilot proje başlamış olup 28 Şubat 2023'de tamamlanmıştır. Etiketlemenin zorunlu hale getirileceği tarih henüz ilan edilmemiştir.

Zorunlu etiketleme uygulamasına tabi ürünlerin etiketlenmeden satışa sunulması durumunda ürün cinsi ve ihlali gerçekleştirenin gerçek ya da tüzel kişi olmasına bağlı olarak para cezası, müsadere, hapis cezası gibi müeyyideler uygulanmaktadır.

Ürünlerin zorunlu tanımlamasını içeren etiketleme işleminin, eşyanın gümrüklenmesi öncesinde tercihen üretim tesislerinde veya Rusya’da, gümrükleme işleminden önce depolarda tamamlanması gerekmektedir. Etiketlemede sorumluluk ithalatçıya ait olup, etiket veya barkod bilgilerinin üreticilere ithalatçılar tarafından ulaştırılması gerekmektedir. Diğer taraftan, Rus yetkililerce; sektörün uyum süreci, stok durumu ve Rus yetkili kurumlarının sisteme dahil olma süreçlerinde görülen sıkıntılar sebebiyle ürün bazında ilave geçiş sürecinin resmi olarak uygulanabileceği belirtilse de; etiketleme uygulamasına son tarih beklenmeden ivedilikle geçilmesinin, özellikle sevkiyat bazında yaşanacak sorunların çözümü ve iş sürecine ilişkin elde edilecek tecrübe açısından öncelik arz ettiği değerlendirilmektedir.

E.6) İthal İkameci Politikalar

Rusya’da 2014-2016 yılları arasında ciddi şekilde hissedilen ekonomik kriz, ülkede bir takım sistemsel değişiklikleri de beraberinde getirmiştir. Bu kapsamda, hâlihazırda doğal kaynaklara bağımlılık sebebiyle ülkede “ithal ikameci sanayileşme” eğilimi öncelik kazanmıştır.

Rusya’da yerel üretimin acilen artırılması gereken temel alanlar olarak; muhtelif sanayi ürünleri ile tarım makineleri gösterilse de, ülkenin son dönemde agresif bir politika ve ithal ikameci bir anlayış izlediği izlenimi veren bir diğer alan da tarım sektörü olmuştur. Nitekim, batılı ülkeler tarafından Rusya’ya karşı uygulanan yaptırımlara cevaben Rusya tarafından 2014 yılının Ağustos ayından itibaren aralarında yaş meyve ürünlerinin de olduğu muhtelif tarım ürünlerinde (et, balık, tuz, muhtelif işlenmiş ürünler) ithalat yasağı getirilmiştir. Ayrıca, gerek tarım gerekse ilgili diğer sektörlerde uluslararası rekabetçiliğin artırılmasına yönelik destek paketleri ve ulusal projeler ihdas edilmiştir. İlgili kamu programlarında ithal ikameciliğin tesisine yönelik düzenlemelere yer verilmek suretiyle söz konusu uygulamalar resmi bir devlet politikası özelliği kazanmıştır. Rus ekonomisinde ithal ikameci politikaların COVID-19 pandemisi ve son jeopolitik gelişmeler sonrası süreçte daha da revaçta olacağı beklenilmektedir.

E.7) Paralel İthalat

Rusya’da uluslararası veya ulusal bir marka altında ülkeye ithalatı gerçekleştirilecek ürünlerin Rusya içerisinde satış-pazarlama ve/veya dağıtım hakkını haiz yetkili bir firma bulunması durumunda gümrük işlemleri aşamasında Rusya Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından söz konusu yetkili firmanın icazetinin alınmasını müteakip ürün ithalatına izin verilmekteydi.

2022 yılının Şubat ayı itibarıyla vuku bulan son jeopolitik gelişmeler doğrultusunda muhtelif firmaların Rusya içerisinde faaliyetlerine son vermesi ve yurt dışından anılan ülkeye mal tedarikini durdurması üzerine muhtelif ürünlerde ithalat gerçekleştirmelerinde %60’ı aşan düşüşler yaşanmıştır. Bu itibarla, üçüncü ülkelerde uluslararası veya ulusal bir marka altında serbest dolaşımda bulunan muhtelif ürünlerin satış-pazarlama ve/veya dağıtım konusunda Rusya’da yetkili firmanın onayı alınmadan ithalat işlemlerinin gerçekleştirilmesine yönelik bir dizi düzenlemeye gidilmiştir. Resmi imalatçısı tarafından üretimi gerçekleştirilen ve üçüncü ülkelerde resmi kanallarla serbest dolaşıma sokulmuş bulunan ancak Rusya’ya yönelik tedarikine yine üçüncü ülkedeki imalatçısı veya satış hakkı sahibi tarafından izin verilmeyen ürünlerin gerçekleştirilen ithalat işlemleri “Paralel İthalat” uygulaması olarak tanımlanmıştır. Bu kapsamda; Rusya’ya ürün tedarikini durduran veya ülke içi imalat faaliyetlerine son veren dost olmayan ülke firmalarının ilgili markaları veya ürünler “Paralel İthalat” uygulaması doğrultusunda bir liste halinde yayımlanmıştır. Ayrıca, “Paralel İthalat” uygulaması kapsamında yurt dışından ürün getiren firmaların herhangi bir hukuksal sorumluluk altına girmemesini teminen 213 sayılı Federal Kanun marifetiyle de gerekli düzenleme yapılmıştır.

Başta otomotiv sektörüne yönelik ürünler ile elektrikli ve elektronik ürünler, makinalar, optik/lensler, gemi ve kozmetik ürünleri olmak üzere, kimyasal ürünlerden, eczacılık ve tekstil/hazır giyim ürünlerine kadar toplam 56 fasıldan muhtelif ürünler “Paralel İthalat” uygulaması kapsamında yer almaktadır. Rusya içerisinde faaliyetlerine son veren veya üretimi

durduran firmaların el değiştirmesi durumunda veya ihtiyaca binaen anılan listede muhtelif değişikliklere de gidilebilmektedir. Anılan uygulama kapsamında 2022 yılında 2,4 milyon ton olan ve piyasa değeri 20 milyar doları aşan ürünün ithalatının gerçekleştirildiği açıklanmıştır.

F) RUSYA PAZARINA YÖNELİK GENEL DEğERLENDİRMELER

- Rusya'da yerleşik firmaların öz sermayeleri ticari hayatın olağan akışından farklı olarak genellikle oldukça düşük seviyelerde belirlenebilmektedir. Bu nedenle, ihracatta güvenilir ödeme Őekillerinin tercih edilmesinde fayda bulunmaktadır. Ayrıca, Rus gümrüklerinde zaman zaman farklı, beklenmedik ve karmaşık uygulamalarla karşılaşılabilmektedir. Bu nedenle, Rusya'ya yapılan ihracatta FOB teslimi yapılmasının daha uygun olacağı değerlendirilmektedir.
- Rusya'da, şirket kurma aşamasında Ticaret ve Sanayi Odalarına üye olma zorunluluğu bulunmamaktadır. Aynı Şekilde bölge ya da şehirlere göre ihracatçı birlikleri de mevcut değildir. Dolayısıyla, Rusya'da gerek üretici gerekse ithalatçı veri tabanlarına sağlıklı bir Şekilde ulaşılması oldukça zordur. Ayrıca, Rusya'da firmalar sık aralıklarla el değiştirebilmekte, kurumsal yapıdaki firmalar ise yine kurumsal e-posta adreslerine iletilen çok sayıda mesajı güvenlik duvarı uygulamalarıyla engelleyebilmektedir. Sonuç itibarıyla; Rusya'da ilk aşamada e-posta marifetiyle uygulamaya geçirilen bir pazara giriş stratejisinin müspet bir Şekilde sonuçlanmasının nispeten daha düşük bir olasılık olduğu değerlendirilmektedir. Bu itibarla, ithalatçı firmalar nezdinde yürütülecek çalışmalarda anılan hususların dikkate alınmasında fayda görülmektedir.
- Rus ticaret hayatında, Rusya'da yerleşerek ülkede mağaza, ofis veya üretim tesisi aan firmaların daha fazla başarılı oldukları müşahede edilmektedir. Zira; Rus perakende zincirleri ya da ithalatçıları, ihracatçının ofisinin Rusya'da olması durumunda, özellikle ulaşılabilirlik ve olası sorunların çözümü noktasında bu şirketleri daha fazla tercih edebilmektedir. Rusya'da şirket açma imkanı olmayan firmalarımızın ise, Rus pazarını bilen ve Rusça'ya hakim yetkili temsilci/danışman ya da distribütör kullanımını esas alan bir pazara giriş stratejisi benimsemesi ve istihdam politikalarını buna göre düzenleyerek Rus coğrafyasını ve Rusça bilen personel istihdam etmesi önem arz etmektedir. Ayrıca, firmalarımızın; başta internet sayfaları olmak üzere, Rus pazarına özel Rusça alışmalar yapmaları, tanıtım materyalleri ile ürün broşürlerini Rusça hazırlamaları elzem görülmektedir.
- Rusya'da ticareti geliştirici en geçerli faaliyet fuar katılımıdır. Rus firmaların ülkelerinde gerçekleşen fuarlara büyük bir ilgi duyması ve burada iş bağlantıları yapması, ülkemiz firmaları açısından büyük fırsatlar yaratmaktadır. Dolayısıyla, Rus pazarını hedefleyen firmalarımızın fuarlara aktif olarak katılmalarının, gerek Rus pazarına ilişkin güncel durumun yerinde incelenmesi, gerekse müşteri bulunması noktasında önem arz ettiği düşünölmektedir. Rusya'da düzenlenen fuarlar ile Ticaret Bakanlığımızca sağlanan fuar desteklerine ilişkin bilgiler <https://www.ticaret.gov.tr/ihracat/fuarlar> adresinde yer almaktadır. Ayrıca, Rusya'da düzenlenen tüm fuarlara ilişkin bilgilere <https://www.exponet.ru/>, <https://expomap.ru/> ve <https://worldexpo.pro/> sitelerinden ulaşılabilmektedir.
- Rus vergi ve ticaret hukukunda ülkemize göre önemli farklılıklar bulunmaktadır. Vergide zaman aşımı, fiili denetimler, şirket yönetim kurullarında karar alma süreçleri ve benzeri konularda mevcut olan farklı mevzuat hükümleri ve uygulamalar nedeniyle firmalarımızın pazara giriş stratejilerini alacakları profesyonel danışmanlık hizmeti doğrultusunda belirlemeleri ve pazarda tutunma ile markalaşma aşamalarında da yine profesyonel hizmet alımına devam etmeleri gerektiği değerlendirilmektedir.
- COVID-19 pandemisi sürecinde oluşan yeni dinamikler çerçevesinde mal ve hizmet satın alımındaki tüketici tercihleri Rusya'da da yeniden Őekillenmeye başlamıştır. Örnek olarak; konut tercihlerinde müstakil ve bahçeli evler ön plana çıkmaya, apartman dairelerinde ise balkonlu seçenekler tercih edilmeye başlanmıştır. Pandemi dönemini müteakip yeniden Őekillenen tüketim tercihlerindeki söz konusu gelişmeler doğrultusunda hizmet sektöründe ürün yelpazesinin genişleyeceği, mal ticaretinde ise özellikle belirli ülke menşeli ürünlere yönelik

eğilimlerin azalacağı ve aralarında meyve-sebze mamulleri, tarımsal makinalar, tıbbi mobilyalar ve mutfak eşyalarının da bulunduğu muhtelif ürünlerde ihracat fırsatlarının artacağı değerlendirilmektedir.

- 2022 yılı Şubat ayından itibaren vuku bulan son jeopolitik gelişmeler neticesinde pek çok ülke tarafından Rusya'ya geniş kapsamlı ekonomik yaptırımlar getirilmiştir. Söz konusu yaptırımlar varlıklı Rus iş adamlarının servetlerinin dondurulması, önemli Rus iş adamları, politikacılar, bürokratlar, kanaat önderlerinin seyahat özgürlüklerinin sınırlandırılması gibi bireysel yaptırımlardan, Rusya Merkez Bankasının döviz rezervlerinin dondurulması, önemli firmaların Rusya'da ki faaliyetlerini ve üretimlerini durdurmaları hatta Rus piyasasından tamamen çekilmeleri gibi finansal ve iktisadi yaptırımlara kadar uzanan geniş bir yelpazede tezahür etmiştir. Özellikle; otomotiv, enerji ve gıda alanında faaliyet gösteren çok uluslu şirketlerin Rusya piyasasından çekilmesinin yaratacağı iktisadi etkilerin ve Rusya'nın ithalat talebinde olabilecek değişikliklerin ikili ticaretimize yönelik olası yansımalarının yakından izlenmesi gerektiği değerlendirilmektedir.